

B. N. C.
FIRENZE
1053
1

V. 1
117

Α
 ΤΩ, ΕΝ ΑΙΔΕΣΙΜΟΙΣ ΠΑΤΡΙ
 ΙΩΑΝΝΗ, ΚΑΡΟΛΩ,
 ΓΙΛΛΕΒΕΡΤΩ,
 ΕΚ ΤΗΣ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΕΤΑΙΡΙΑΣ,
 ΛΑΤΙΝΟΕΛΛΗΝΙΖΟΝΤΙ,
 ΠΡΩΤΟΙΣ ΙΕΡΟΙΣ
 ΤΗΝ ΤΟΥ ΕΡΩΤΟΣ ΕΥΩΧΙΑΝ ΠΑΡΑΣΚΕΤΑΖΟΝΤΙ

REVERENDO PATRI
 IOANNI CAROLO
 GILLEBERTO,
 E SOCIETATE IESV,
 LATINIS GRÆCISQUE LITERIS DEDITO,
 PRIMIS SACRIS
 EPVLVM AMORIS APPARANTI.

ΣΤΙΧΑΙΡΕΙ

Jacobus Vallius S. I.

VVAL.

Ο ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΗΡ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΡΙΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ὁμιλία εἰς τὸν Γεώργιον μέ.

Κὴν μὴ μόνον κτ' τὴν ἀγάπην ἐν σῶμα ἡρώμε-
θα, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, εἰς ἐκεί-
νην ἀνακεραδαίμεν τὴν σάρκα. Διὰ τῆς προφῆας
γὰρ τὸ γίνεσθαι, ἧς ἐχαρίσατο, βολόμενοι ἡμῖν δεῖξαι τὸν
πόθον, ὃν ἔχουσιν ἡμᾶς. Διὰ τὸ ἀνέμιξεν ἑαυτὸν ἡμῖν,
καὶ ἀνέφυρε ἡ σῶμα αὐτὸ εἰς ἡμᾶς, ἵνα ἐν πτωχεύωμεν,
καθάπερ σῶμα κεφαλῇ συνημμένον. Τῶν γὰρ σφόδρα ποθέων
ἐσσι τὸ. Οὐκ ἰδεῖν αὐτὸν μόνον πάρεχετο τοῖς ὁπιθυμῶσιν· ἀλλὰ
καὶ ἄψαυτον, καὶ φαγεῖν, καὶ ἐμπῆξαι τὰς ὀδόντας τῇ σαρκί,
καὶ συμπλακῆναι, καὶ τὸν πόθον ἐμπληῖσαι πάντα.

SANCTVS PATER
IOANNES CHRYSOSTOMVS

Homiliâ in Ioannem 45.

T non solum per caritatem unum corpus
simus, sed & re ipsâ, in illam commiscea-
mur carnem. Per alimentum enim id effici-
tur, quod dedit, volens nobis ostendere amorem,
quem habet erga nos. Propter eam immiscuit sese no-
bis, & (farinam¹ subigentis more) subegit cor-
pus suum in nos, ut unum quid simus, quemad-
modum corpus capiti coniunctum. Valde enim aman-
tium hoc est. Non videndum se tantum prae-
buit desiderantibus, sed & tangendum, & comedendum,
voluitq; carni dentes insigi, & se nobis implicari,
conferi, commisceri, & desiderium impleri atque
exsaturari uniuersum.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΝ ΑΙΔΕΣΙΜΟΙΣ ΠΑΤΕΡΑ
ΙΩΑΝΝΗΝ ΚΑΡΟΛΟΝ
ΓΙΛΛΕΒΕΡΤΟΝ.

ΠΡΩΤΟΝ ΙΕΡΟΥΡΓΟΥΝΤΑ.

ΕΛΕΓΕΙΑ.

ΕΥΩΧΙΑ ΤΟΥ ΕΡΩΤΟΣ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Α'. Τὰς Δουχίας πρὸς τὴν ἑσπέρην πνιγμένης, πρὸς τὴν αὐτὴν
τὴν τὸ ποίημα.

Β'. Τὰς μὲν ἐξ αρχῆς λιτάς ἡρώδης· ἐπὶ ταῖς δὲ καὶ ἀφ' ὧν οὐκ οἶόν τι πρὸς ἑσπέρην.
τὰς πρὸς τὴν ἐκκατασκευάσαν.

Γ'. Χρυσὸν εἰς τὸ φαγεῖν ὡς πίπτον αὐτὸν ὡς ἀειδῆσαι.

Δ'. Κατὰ τὸν θεῖον αὐτὴν θεῖαν τὴν εὐωχίαν ἀναμῆσαι.

Α'. Πρῶτον μὲν τὴν ἑσπέρην φιλόξενον εὐαγγέλιον,
καὶ σφραγίσαι φανερὰ ποικιλόμορφα λέχη.
Πρῶτον ὁπλισθῆναι, τί κύλιξ, τί ἔδωκε δύναιτο,
καὶ πρὸς τὰς κύλικας παίγνια θ' ἡδυνῆται.

Τῷ κε συστήθησαν φίλοι· τῷ πρὸς τὴν ταμῶντες

Ὀρχία δεξιέρους κῶσαν ἀμειβόμενοι.

Αἱ κε πρὸς δεξιέρους ξείνης τύχης, ἐλάττει αὐτὴς

Ξεινοσύνης ἱερὸν σύμβολον εὐεφόδου.

Ὅσπερ οἰοφρογνέσι τὰ πρὸς βίον αὐτὰ παρῆναι,

Ἡς μαθεῖν μοι οὐκ οἶδ' ἔμψον αὐτὴν δέμας.

Εἰ μὴ συντροφίᾳ νῶν δέμας, ἀλλὰ γε θυμὸν

Ἀρμόδιον ὑπὲρ πολέων, Κἀρσλέ, γ' ἡρμόσατο.

Εἰς

AD REVERENDVM PATREM
IOANNEM CAROLVM
GILLEBERTVM,
PRIMVM SACRIS OPERANTEM.

ELEGIA.

EPVLVM AMORIS.

ARGVMENTVM.

- I. *Ab amore primùm instituta esse conuiuia, ab eoq̃ue hoc carmen.*
- II. *Ea quidem initio fuisse frugalia: sed vt profusa deinde fuerint, amantes nihil sui his inferre potuisse.*
- III. *Christum se edendum bibendumq̃ue apposuisse.*
- IV. *Ex eius instituto diuinum hoc epulum instaurari.*

1. Rimus amor¹ mensas genialiter hospes amanti
Creditor, & pictos instituisse toros.
Primus, quid calices, quid possent fercula, vidit,
Quæq̃ue inter calices verba salesq̃ue iacit.
Sic dulces coïere animæ: sic oscula dextris,
Et dextræ, fidei pignus, vtrimque datæ.
Cumq̃ue aditum dederat facilem domus hospita mensis,
Pòst etiam facilem tessera sacra dedit.
Queis idem victus, cùm mens foret vna duobus,
Pænè fuisse putes his quoque corpus idem.
Si non corporibus, certè nos mentibus vnos,
Nomine non vno, Carole, iunxit amor.

Εἰς πόθ' ὦ, εἰς βίολος τί Ἰπιδέη, οἶδα μὲν ἄμμο
 Τὲ χάριν ἐστί Κυ με ἥμισυ, ἔγω δ' σέο.
 Πιερίδων τὰ μέμνηας ἐμὲ προϊότη' ἀνελθεῖν
 Ἀλσεα, καὶ χεῖρας δειράσιν ἐμβαλέειν.
 Εἰτάδ' ὅμῃ κρηῖσι, ὅμῃ σκιαδεοσιν ἔθοντες
 Ἡμῶν αἰαγομῶν Κυνταμόμεθα μέλει.
 Καὶ μὴν καὶ παρθεῖς Πολύμνα ἰδὲν αἰοῖν
 Πολλάκις Ἀργεῖν, πολλάκις Αὐθύν.
 Μῦσας εἶθε τεῖας, κ' ἔμοι μόνον εἰρέμῳ εἴη,
 Ἀμῶν πρῶτε φέρη φῆμικ ἐπεσομῶν.
 Εἰδ', ὅτε τηλόθ' ἔϋσαι ἑκλείην Ἰπιδέης,
 Τῆς ῥα πιφαύσκωμαι βῆμά τε καὶ μόρον.
 Ταῦτα πάρε' ἰδὲν δ' ἔραίνε μέγα δόρπον ἔρωτ' ὦ
 Στφλάμῳ, παρ' με μῦσαν ἐρῶντ' ἔχε.
 Τίς δ' ἔχ' ἡμερόφρονι, ἔως ἀν' ἐδδαινυτο, μῦσαν
 Ἐκλε, τῷ νάρδῳ σεμνῶν, ἢ ῥόδῳ;
 Οἱ Φρύγες οἰοπότεν· Φοίνισα δ' πίνεν ἔρωτα,
 Ὡς κανάχητε καλὸν καλὸς Γῶπα μέλ' ὦ.
 Καίσαρα ξενοδόκητας, ἐπ' αἰ λιγύφωι Ἀχωρῶς
 Κρενῆς, Νείλε, τεῖας εἶπεν ἐλδομένῳ.
 Καί μοι, Κάρολε, Μῦσαι ἐνέπιθαι πι λιγαίνειν·
 Μοι δ' ὕλην ὅπαδον σῶγ' ἱερηπολῖαι.
 Αἴτια μὴδ' ὄντων, μὴ τείρεα, μῦσαι Γῶπεω,
 Μήδ' ἀποθεῖν Νείλε πίθακας Ἰξετάσω.
 Β'. Εἰλαπίην ὑμῖν μῶν· ἐκάς δ' ἐκάς οὔτις ἀδρεῖ,
 Οὔτις δῖα παρὰν ἰέρῳι θαλέων.

Υμνῶ.

Nos quoque, quid dulcis valeat conuietus amantùm,

Nouimus: indè tui pars ego, tuque mei.

Pieridum sacros duce me tibi tangere lucos,

Et iuga summa manu prendere cura fuit.

Fontibus hîc pariter, pariter consueuimus umbris,

Et brevis est lecto carmine visa dies.

Quin etiam nobis præiit Polyhymnia cantu

Sæpè Pelasga suo, sæpè Latina suo.

O utinam Musis, nec sit mihi dicere tantùm,

Anteferat nostris postera fama tuas!

O ego, venturo dum tu celebraberis æuo,

Pars dicar famæ parua, gradusque tuæ!

Haecenus hæc: dum nunc epulum cælestis amoris

Instruis, hoc à me carmen amantis habe.

Carmina quis nescit mensis audita secundis,

Dum rosa, dum circum tempora nardus erat?

Vina Phryges; longum Phœnissa bibebat amorem,

Cùm faceret pulchros pulcher Iopa modos.

Et tuus hospes erat, cùm Cæsar Achorea cantu

Audiuit fontes, Nile, referre tuos.

Et mihi iam faciles aspirant, Carole, Musæ:

Et mihi materiem lux tibi sacra dedit.

Non rerum causas, non sidera, carmen Iopæ,

Aut Nili Mauro persequar orbe caput.

II. Carmen erunt epulæ: sed nil hîc marcida luxu

Corpora, nil sumtus, deliciasque moror.

Deli-

Ἵμνῶμεν θαλάσας, ἀφ' αὐτοῦ συνδότες ἱερῷ,
 Εὐτελείας, σίτη καὶ μέθυ· κενεάς.
 Μηδὲ τραπέζοι· παλαιοὶ ἀνδραπανίστατο πολλὰ·
 Λιτὸς ἐὼν λιτὴν ὄξυποιή βιοτήν.
 Πλεῖστα δ' ὅ, τῶν δότορι, ἀγαθὴ ἀνεπλήσας ὁπωπὴ,
 Καὶ πμὴν δόσῳ θυμὸς ἀπειργάζατο.
 Ἀβροτέραι ῥιζὼν βοτάναι πολυαρκέες ἦσαν,
 Καὶ τὰ ὁπωροφόρα καίερα φυλαῖς.
 Ἡ δ' ἀπάθοι, μαλαχαὶ τ' ἀπαλαί, δροσίζοντα δὲ μῆλα,
 Ἡ δ' ἀκρατον γλαφυρὰ κηρίον ἐν κερσίῳ.
 Πῦκα δ' ὅ, καὶ σκηοῖσιν ἀφαιρετὸν ἴφιον αἰμὼν
 Δαυνυμῶ ὠρεῖται, ἥε πολυκτέανον.
 Ὅρχατον ἀμπελόεντα τευγῆκεν ἕξ ἀνὰ πρῶνας,
 Αὐτοεὶ ψέκασεν σμικρὰ κύπελλα μέθει.
 Εἰ δ' ἀφελεί, ὅ· ἥ, κόσμῳ βραχὺ δόσπον ἐώργη,
 Δόσπον ὅποιον πὲρ κόσμειν δέσπῃ.
 Εὐ-δ' ἀπείζον ἐπέτα φιλήδονον εἰδάτα θῆκε
 Μυρία, ἢ τε τὰ γῆ, ἢ τε θάλασσα τρέφει.
 Τηλεδαπῶ κρητῆρες ὑπεβλύσαντο Λυαῖον
 Αἶθρον, τὸν Λέσβον, τὸν Μακεῶν ἔχον.
 Οὐ κόρον εἶχον ἀφύσαντες χρυσὸν τε λίθον τε,
 Χρυσῷ, τὰ τε λίθῳ δῖον ἀπωζάμενοι.
 Ναὶ δὴ ἔρωσ τι ἄζωνον ἔχον κλήρων μάλ' ἀφειδώς·
 Οἶτα τὰ θύραϊν κάπφαγε δαῖπ μία.
 Ἰχθύσας δὲ ἀπαιτῶ ἵππ' ἀφαιρὴν τε καὶ ἰγρὴν
 Μηδ' ἀν' ἐν τοσούτῳ παρθεὶς διπορίν.

Delicias inopes, viniq̃ue & frugis inanes,
Arcani magni conscia Musa dabit.
Nec verò quondam stabant conuiuia magno:
Tam victus simplex, quàm rude vulgus erat.
Plurima si deerant, supplebant plurima vultus,
Et cœnæ pretium conciliabat amor.
Sat fuerant vulsæ teneris à stirpibus herbæ,
Et tempestiuæ, quas dabat hortus, opes:
Aut lapathum, maluæq̃ue leues, aut rosida mala,
Puraq̃ue fistilibus condita mella cadis.
Imbellem leporem, raptumq̃ue ab ouilibus agnum
Qui posset mensis addere, diues erat.
Legerat ipse suis naras in collibus vuas,
Rorabant hornò pocula parua mero.
Siqua leui fuerant, vt erant, instructa paratu,
Ornabat verbis qualiacumq̃ue suis.
Sensim aliquis multo duxit conuiuia luxu,
Siluaq̃ue delicias Oceanusq̃ue dedit.
Spumarunt pateris longinquo vina petita
Litore, quæ Lesbos, quæ Mareotis habet.
Cùm sitis in gemmâ, cùm sese expleisset in auro,
Explerunt aurum gemmaq̃ue pota sitim.
Prodiga res amor est: vni patrimonia mensæ
Intulit, & regum fregit, & hausit opes.
Omnia cùm dederat terrâ quæsitâ mariq̃ue,
Pars tamen hæc inter non erat vllâ sui.

Πολλάκι λύπη), καὶ λύπης αἶπον εἶχεν,
 Οἱ μὴ ἔξιναι τ' ἔξέον εἰδάτεσιν.
 Οἱ μὴ ἔξιναι χ' ἅμα τ' ἐξέοιο μυχοῖδε
 Δυνέμεν· εἰν ὀλίγον πλὴν ἔοθεν π πορῆν.
 Ἐκλυς σὰς, ὦ Ἀΐασσα, ἐνὶ θρήνοισιν ἔρωτας
 Τὸν μὲν χηροσύνην ἄνδρα γοηταμένης.
 Νεκρικὰ ἀγλαόταμα, κόμας, δεσμοὶ τε κομάων,
 Τῆλέ τε ἀκροφανοὺς χεύσεα δάρεα πυρῆς. ●
 Ἐκλυέ μιν νέκυ' τέφρας σπλάγχνοισιν ἄφυσαι·
 Εἰς ἓνα καδδύναμιν χρώτα δύω κεράται.
 Νεκρικὰ, καὶ πλεον πτωχὸς ἦνεσεν ἔρωτας·
 Ἀλλ' ἔτ' ἡμέρας αἶν' ὑπαρξέν, ἔφη.
 Γῆα μόνον τὰ αἶμα, τὰ ἐκκαυθέντα πέπωκε
 ● Θερμοῖς ὀφθαλμοῖς ναῖμασι δδύμενρα.
 Τὸν πόσιν εἰς ζωὴν ἔχ' αἶον τ' ἢ παρκαλεῖσθαι·
 Μαῖλλον ἐόν πρῆξεν δῶμα τ' σῆμα πόσι.
 Σήματι' ὅσα μῦραι· ὄλεθ' δ' ὀπτιμέλει' ὕλην
 Κάλλιπε μεσοπόλοις· λοιπὰ δ' ὄλεσε χροῖ'·
 Ταῦτα δ' φθεγξάμεν' σφετέρεσσιν ἑλλέψιν ἔδαρε,
 Καὶ τ' φιλανθρώπως μήσατο, τυτθὸν ἔμεν.
 Ἀλλό' ἢ πλὴν βρώμης φέρει φίλον εἰλαπνασῆν·
 Ἀλλό' π' πλὴν οἶνε λαμὸν ἀνακτάει).
 Τηκόμενον κηρὰ κηρὸν τυχὸν εἶδε κυκάσθαι·
 Ω' με διχάων σύμβολον ἦρεν, ἔφη.
 Ως δ' αὐτως διὰ τί φλογὶ μὴ ἐτάκημεν ἔρωτ'·
 Καὶ βί' εἰς ψυχοῖ τῷ ξυναγρομένω;

Sæpè queri solitus, nec deerant verba querenti,
Quod dapibus licuit, non licuisse sibi.
Non licuisse ¹ sinus animæ, non ima subire
Pectora: se præter quod daret, esse leue.
Audierat, Regina, tuos lugentis amores,
Cum fleres raptum sola relicta virum.
Inferias tumuli celebres, vittaſque, comaſque,
Aureaſque accensis addita dona rogis.
Audierat caros cineres in viſcera meſos:
Vnum, quà potuit, ſic duo corpus erant.
Inferias, fidoſque magis laudauit amores:
Sed laus hæc viduæ, dixit, amantis erat.
Exangues tantum, quos ignis aduſſerat, artus
Intritos lacrymis combibit illa ſuis.
Non potuit tumulo ⁴ manes excire ſepultos:
Quin potiùs tumulus manibus ipſa fuit.
Fama rogi ſuperest: diues fortuna ſepulcri
Materies vatum eſt: cetera tempus habet.
Hæc memorans videt ipſe ſuo, quid deſit amori,
Quamque ſit officij gratia curta ſui.
Eſt aliquid præter meſas, quod paſcit amantes:
Eſt aliquid præter vina, quod ora leuat.
Fortè aliquem ceræ ceram ¹ miſcere liquentem
Viderat: O voti res, ait, illa mei eſt!
Cur non ſic animis, cur non ſic liquimur igni,
Vitaque commiſſos nos habet vna duos?

Τί πρᾶποι; δειρὴν τε καὶ ἄπα βραχίονας αἰμφι
Χάλατ' ἠδ' ὑπαθῆ τῇ κεν ἔκλεψε πότον.

Γ. Οὐποκα γούν ψυχῇ τε, καὶ διπαγέεσι μέλεσσι,

Καὶ μυχατῷ ζόγῃ ζωμάπ ζάντας ἔρας;

Υἱὲ θεοῦ, τῶς σὺς (μὴ δδωρῶν ἐλπίσ' ἀνελθεῖν

Ἡμεας ἐνδέχεσθαι) σὺς τῶς ῥέξεν ἔρας.

Αἵματ' ὅς ἡμετέρη, διφυὲς γῶτ' εἰς ἐν ἀγάρκεις,

Εὐαγες αἰθ' ἡμῶν ἐσομόμῳ σφάγιον.

Ἡμαρ ἦν πύματον· πυμάτη μερὲς ἦρτυν δόρπον·

Εἰς θαλίην δ' αἰμόν θῆκε γαλακτοπότην.

Ἀμόν, πρῶτ' ὑπὸν σατάν ἔργων τε νός τε,

Σωθ' ἀρπαδέντ' ἐπένθιμον εἰς θάνατον.

Ἀλλὰ ποθ' ὅδ' θάπτευσέ φίλους ἐτάροις μερίξας,

Δώτ' ἑα καὶ δάδην τῶςδε χαλεζόμῳ.

Οὐρανον εἰσοράων, ὥσπερ τ' μὲν ἤρμους καίρω,

Ἡρμους τ' δίδεσθαι, τὰ πατρὶ ἦρα φέρεις.

Εἶθ' ἀγιαδῆσαι χερσὶν Δημήτερος ἀκτύν

Αἶρεαι, ἐκ τῶς μὴ τῶςδε ἐσομύμην.

Καὶ δέπας ἐμπλήξας, οἶνε τύπον αἶμα, τ' ἄποινον

Ἡμέτερον, ἐπένθεις· σθλὸς τόσον εἶχε λόγῳ.

Σθλὸς τί μὴ εἶχε λόγῳ; μήπω π' κελεύθειν εἶναι·

Τέσσα, γῆν, ἀλίην εἰν' ἐκέλευεν, ἔσαν.

Εργάτ' ὅδ' παιτὸς, σέγε εἰς ἔδαρ ἄμβροτον ἡμῶν

Τῶς ἔξαι παρέχειν σὸν χρῶς, τὰς δ' ἐλεῖν;

Πότμῳ μὲν βιοτήν, ἢ μὴν περσάτωσεν ἔρωτα.

Μαλλον ἀνισαμύμῳ ἔξαι ἐφῆστε μόσῳ.

Ἀλλὰ

Quid faceret ? vultu colloque pependit amantis :

Hoc saltem , quo se fallere posset , erat.

III. Numquam igitur viuos animis , & pectore toto,

Et toto penitus corpore iungat amor ?

Nate Deo , tuus hoc (neque enim contendere votis

Huc licuit nostris) hoc tuus egit amor.

Iam nostri generis , nostri iam sanguinis vnus

Hostia pro nobis sacra futurus eras.

Vltima lux aderat : lucis pars vltima cœnæ

Cessit : honor cœnæ lacteus agnus erat.

Agnus erat , quem tu factis animoque referres,

Vinctus ad indignam cum raperere necem.

At prius in focios tu te partiris amantes :

Ipse dator donum te facis esse tuum.

Attollis cælo vultus , grateſque parenti,

Vt locus , & pietas , resque ferebat , agis.

Tum ritu lustrata nono Cerealia sancta

Dona manu , non hoc deinde futura , capis.

Impletamque capis pateram , libasque cruorem

Indè tuum : verbi vis fuit illa tui.

Quid non hoc potuit ? nondum quid iusserat esse :

Esse fretum , terras , sidera iussit , erant.

Magne opifex rerum , te nobis corpus edendum

Sic potuisse tuum , sic voluisse dare ?

Vitam summa dies , at non finiuit amorem :

Supplicio vires cepit ? ab ipse tuo.

Ἀλλὰ καὶ ὀψιγόνως τελετῆς ἐπετείλαο ταύτης

Ἐμμένειν, ὡς πυμάτε μνηστὶν ἔχθ' ἐράνης.

Ἀσάχνας, φέρε δὴ, ξανθὸς ἄμνητον ἐρεθε·

Ἐκπίστον ληΐδ' ἀμπελόεργε μέθυ.

Ἰερὴ τὰ γ' ἐοσεῖ'), μέγχε τοῦ ἀλοῶντα φερίζειν,

Μέγχε τοῦ ἀκμαΐζειν βότρυσιν οἰνόπεδον.

Δ'. Τοῖς δ' ἀγαλλιάοντα νόον μῦθοισιν αἴερας

Ποῖ φέρομαι; μετὸν, Κάρολε, θύμα καλεῖ.

Εἰς βωμόν σέ γ' ἰόντα ὄρω, καὶ δαΐτα τυκόντα.

Τούτ' ἄγε· νοῦν ἐπέχθ', ὅς πάρα, καὶ λαλίην.

Πάντα δ' ἔτιμα πέλει. τί ἐτιμότερον πέλθ' ἄρτι;

Ἀκτεάνως φέρεθαι, ὥς τ' ἔχεκτεάνως.

Οὐ δὲ τοῦ ἀφελᾶν πολλὰ κερχίσι Βάκχω,

Πρὸς τὸ ἅπαν χωρεῖν αἶμα· σαλαγμὸς ἄλκις.

Οὐδέ τι κρυφότερον φωνῆς· φέρε, ῥήματα φώνει

Παῦρα, καὶ ἐν χερσὶν σῶμα τ' ἐράντ' αἰεῖς.

Ῥήματα πίσιν ἔχθ'· μὴ ἐράται γόδυμα· πλανήσει.

Ὡπνι ἀνπλέγει γόδυμα, καὶ ὅσσε, φάγε.

Τ' ἦν, δπόειπε πέλει· πέλει ἐνθάδε σεμνὸν, ἔρωσ τε·

Ὀρφήν γ' ἔτετα· τ' ἦν, δπόειπε πέλει.

Ὡ δέ τις οἰωνός, νεποδάς τε, καὶ ὄσρεα βρώσε,

Καὶ μὴ οἰωνὸν γόδισατο, καὶ νεπόδων.

Ὅσρεα συμφύας μικτοῖς ἐκαλύψατο χυλὰς,

Ὅψα μόνον πευφεργίς γνωσά γανυρμάτεσι.

Ὡ θοιᾶν τ' ἀήθες! ἐράν' ἔθι ἐγκαθήσι,

Σιτ' ἐόν, σέ γ' εἰ μίγδα συναψάμεν.

Ὅπότε

Hunc quoque iussisti ritum seruare minores,

Nequa foret meriti non memor hora tui.

I bone, flauentes i decute messor aristas:

Vinitor i, prælis exprime musta tuis.

Hæc sacra, triticeas donèc teret area messes,

Donèc florebit vinea, semper erunt.

iv. Dum loquor, atque ipsis mihi mens salit excita verbis,

Quò rapior? tua me, Carole, sacra vocant.

Te video subeuntem aras, epulasque parantem.

Hoc age: quisquis adest, linguâ animisque fauet.

Et res in promptu est: quid pane paratius: æquè

Pauperibus cibus est diuitibusque datus.

Nil opus vndanti spument carchesia Baccho,

Vt toto madeant sanguine: gutta sat est.

Nec leuius quidquam verbis: agè, concipe ritè

Paucula, & in manibus corpus amantis erit.

Certa fides verbis: nè gustum consule: faller.

Quod gustus, quod res visa refutet, ede.

Quod fuit, esse nega: sese hac sub imagine celant

Maiestas, & amor: quod fuit, esse nega.

Sic aliquis cœnauit aues, conchylia, pisces:

Nec gustus pisces, nec referebat aues.

Ipsaque celabant notos conchylia succos,

Delicijs tantùm fercula nota suis.

O mensæ nouitas! cibus est, totoque receptus

Pectore te reficit, te sibi miscet amans.

Cœnarum

Οππότε παύτ' ὄψατο ἔπιπρῶντο τρεῖς ἀνέτρα,
 Κ' ἂν τρυφερῇ, πόρρ' αὖ θ' ἕξάτης μέρεσθ;
 Ἐνθάδε τι σμικρὸν λείπει, τι σμικρὸν κεύθει.
 Λοιπὰ δ', ὡς πομπή, ὄψας ἐς ἰάει.
 Ἀλλ', ἅμα σὺ ἐπέεσι, Θεός, πόσθ' αἰτέρῃα γάει,
 Σοὶ πάρε, καὶ τὰ ἔσω σήθεσ' ἐσκατέεα.
 Οὐρανὸς εἰσαΐσι, καὶ αὖ φθόινθ' αὐτὴν ἰκάνη,
 Τοῖς φθονή· τάρπη; ἐδομμένο ἔσοθ.
 Οὐχὶ δ' ἦν πέπει αἰλή, καὶ ἠδύθ' ἀκμή·
 Εἶδε μὲν πέπει· αὐτὸς ὅλθ' ἦ μύθει.
 Αὐτὸς ὅλθ' σε τρέφει, μέχει αὖ πάρε, μεσὸν ἑαυτοῦ,
 Καὶ σέγ' ἀπικαίξει ἥθεσιν εἰς ἄμλυνον.
 Καθ' ἃς πολλὰ κ' ἴδον εὐπέθ' φύσιν ἀλλοιοῦσθαι
 Κ' ἂν σείειν φύτλης ἐμφυτὰ ἀλλοτρίης.
 Φηγὸς καζάνοφιν βαλάνοις, θρυίνουσιν ἔθλην
 Ἡ πέλει, ἀπὶς ἀνθεσι βιμελία.
 Ἡ π' ἄτανθ' πλατύφυλλθ', εὐσκιθ' οἰνοποιήσιν,
 Ὡς σελέχθ' ἀφ' ὧν ἔχει ἅ μῆλα φέρε.
 Ὡς μαίκαρ, ἐγκρατέεσι τύκων ἐπέεσσιν ἐδάδην
 Ποιούσων θνητῶς, ὡς μὲν ἔπει, θεός!
 Δὶς μαίκαρ, ὃν θαυμάφασιν ἐχέφεργια πάλιν ὀμιλῶν
 Ἰχάνασαι γλώσσης ἠδὲ λόγῳ σαφίη.
 Νῦν δ' θύοντι μέλησε θυηπόλων προμαχίζεν·
 Εὖ δ' θυηπολίας θίγ' ἔπιτετράφε.
 Σοὶ φθόν; θι μορφὴν ἐπ' ἄν ἐς αἰμοιβάδα φανῇ,
 Σοὶ καὶ ὅθ' ὄν δυνατὴν ῥήμαθ' ἔμελλθ'.

Cœnarum quota pars auido contingitur ore,
 Cùm totam explicuit mensa superba penum?
 Exiguum est, quod & hîc gustu libatur & illic:
 Pascendis oculis cetera pompa datur.
 At tuus est, totusque tuo se pectore condit,
 Qui, quam misisti, voce vocatus adest.
 Audiat hoc æther, &, si quis liuor in illo est,
 Inuideat: * manso pascere ipse Deo.
 At non vitali consumitur ille calore:
 Quâ tegitur, species interit, ipse manet.
 Ipse manet, plenumque sui te pascit, & in se
 Vertit, & in mores te facit ire suos.
 Vidi ego sic truncos alieno sæpè feraces
 Germine naturam dedidicisse suam.
 Fagus castaneis, ilignis glandibus vlmus
 Obsita, cana pyri floribus ornus erat.
 Quæ dederat sterilem platanus potantibus vmbram,
 Stipite nata suo non sua poma dabat.
 Felix, qui mensis infers alimenta loquendo,
 Quæ faciant homines, quâ licet, esse deos!
 Atque iterum felix, densam qui sæpè coronam
 Diceris eloquio detinuisse tuo.
 Nunc, dum sacra facis, curæ fuit * illa tueri:
 Et benè tutelæ credita sacra tuæ.
 Vt responsa dares, tibi mens, tibi lingua, vigorque,
 Qui potuit dictis maximus esse, fuit.

Εἴ περ ἀεισομάχε μόχθω (καὶ μόχθον εἴσκοι,
 Ἀντιδιαδέσπον ἐκτυποῖ ἀκρόπολιν.
 Οὐ παρὶ σὺν κλισίῃσιν τὰ δίστοχα κῆλα δέδοικας,
 Εὖστοχα καὶν, χερσὶν πάντα παρωζάμηντο.
 Εὐτ' αὖ ὑπὸ πληγῆς ἑλπίων πέλει, ὄρχαμτο ἄθλον
 Τλῆπι μὲν, ἀλλὰ βίης ἄτρομοτο αἰσθάνει).
 Αἰὲθ' ὦν σὺ μείζον πέδιον διαγραφθὲν Ἀγῆι,
 Πρὸς μέλλον δ' λαβὴ μοίγε δοτέσσα κέρτε.
 Νῦν δ' ἂρ' ἐπερανήνθοισι, σπειθέντα τε μέλψω
 Δάδρα, τὰ ἀνδρωπον, καὶ τὰ κυβοῖτα Θεόν.
 Ὡς τότε τοι παπίδες λοιβῶν μοσσηγὺς ὀρώρεται!
 Ὡς μύχατον τότε τοι σῆθτο ἔρωπι φλέγην!
 Καίεαι, ὡς δαΐδες παρὶ τοι πολυφεγία βωμόν,
 Ὡς λίβαντο παρὰ τοι ἡμιμύροτο ἑκαεῖν.
 Μηδὲν αὖ ἢ, ὅ, π μὴ ἀνύειν ὦν ἐνθετο εἰδῆς,
 Μηδὲν αὖ ἢ, ὅ, π μὴ ληπτοῖς ἔρωπι θέλης
 Μηδ' ἄλλης ἢ τὴν δαΐτα ἐπ' ἀμέροισι τελεταῖσιν,
 Ἡς δόπολαύσεις μὲντο, ὀπλιζέμεναι.
 Δαιτυμόνας δέχεαι, πάντῃ ἐξοχα κοίρανοδῶν,
 Χίλια πόος' ἐμὴ Περσίδτο εἰλαπίναι.
 Πᾶσιν εὐπρόδοτο δοῖναι· μέχρι τοῦ παρέχεσθαι
 Σύμβολον, ἐπ' ἀπέχῃ τοῖς δόποταγμα φόβον.
 Μηδὲν δαΐμα φέρει παρῶν Θεός, αἰδομένη περ
 Ἡ' θεοῖσι χέων ὄμμασι μαρμαρυγῇ.
 Ἡ' λιακοῖς πάν, τοῦ κλισῆς, ἀκτῖσιν ἀνοίγων,
 Ὡς μιν δόπορεύσειεν ἱπποκον εἰδοτο, εἰα.

Si liceat conferre tuos belli que labores,
Hæc arcis facies, quam quatit hostis, erat.
Non te missa super telorum turba valentem
Terruit: audenti est illa repulsa manu.
Dum miles validus, dum pars aduersa sub ictu est,
Sæua quidem patitur, non timet arma locus.
Indè tuo maior signata est area Marti,
Et mihi tum plausus causa futura noui.
At nunc cælestes epulas, libata que dicam
Munca, quæque hominem signa Deumque tegunt.
Quos tibi tum credam libanti talia motus
Gliscere? quos ignes pectoris esse tui?
Vreris, ut rutilæ tua circum altaria tedæ,
Ut sacris à te thura cremata focis.
Et nihil est, quod non plenus iam numine possis,
Et nihil est, quod non victus amore velis.
Nec satis est tibi te, sacris iam ritè litatis,
Cælestes inter sacra parasse dapes.
Conuiuas adhibes plus quàm regaliter aris,
Millia quot numquam Persica mensa tulit.
Nulli non molles aditus: sua sit modò cuique
Tessera, non facit hîc vlla repulsa metum.
Non terret magni præsentia numinis, & qui
Fulgor ab ardenti plurimus ore venit.
Qui solis reteggit radijs, quem condidit, orbem,
Exiguo farris sustinet orbe tegi.

Καὶ μὴ εἶς σενὸν ψυχῆς καθυμναῖα δέχεσθαι,
 Καὶ καλέει μεγάλην καθύψω δόξα τρεῖν.
 Εὐσεβέειν, πῦρ τοῖς θνητοῖς ἐρεῖσιον εἶναι,
 Εἰς τὸ Ἰησοῦ φέων ἥλυθεν δόρεμά των.
 Μὴ πὶ δόμῳ μεῖζον δυνάμει, μὴ κρείσσον ἐρωπ
 Λοιπὸν ἀφωλεῖσθαι ἀμφοτέρῃς τὸ πέρας.

N O T Æ.

1. ARINAM SUBIGENTIS MORE. Parenthesin illam inferendam putavi, ut divini corporis in hoc admirando mysterio constitutionem effatu inexplicabilem ipsa Græci verbi vis clariorem, certè admirabiliorem faceret. Ἀναφύρειν confundere, miscere, macerando subigere significat: quo verbo in rem præsentem accommodatius proferri à S. Chrysostomo nullum poterat, propterea quodd corpus suum Christus ita subigat, misceatque, ut in minimo totum sit. Quibus oculis, quo animo hæc legant, qui ab his longissimè diuersa sentiunt, Christi instituto præclare se defunctos rati, si frustum panis, ac vini cyathum in aqualiculum demittant? O cœnam in cœnationibus conuenientiùs, quàm in templis apparandam! Miseros verò illos, atque inconsultos, qui partes suas aliter tueri non possunt, nisi à Sanctis Patribus desciscant, & Caluinum vnum viris omni ævo sanctitatis ac sapientiæ famà clarissimis potiorẽ ducant.

2. PRIMVS AMOR. Quodd ex augurali disciplinà auis, quæ in conspectum prima veniebat, felicius auspiciũ dare crederetur, eò visum fuit elegiam sic exordiri, ut cùm amor legitimus oculis sese in eà primus offerret, protinùs bono omine indicaret, nihil hîc legendum, nisi beneuolentiam, coniunctionemque arctissimam animorum. Hanc amantes præstare in conuiujs exquisito illorum apparatu; Christum diuini sui corporis communionẽ; me carmine, quo Patri mihi amicissimo de cælesti epulo à se instaurato gratulari studui.

3. NON LICVISSE SINVS ANIMÆ. Τὸτο καὶ ὁ Ἰωὴ αἰνιττικῶς ὁ
 ἔλεγε· ὅτι τὸ αὐτὸ οἰκιστὴν, οἷς ἦν οὕτω μετ' ἱερῶς πολλῆς ποθῆναι, οἷς ποροφώ-
 ναι τὸ σαρκὴν αὐτὸ ἐκιδυμεῖν. Ἐπειὶ τοῖς τὸ πολὺν αὐτῶν ἐν ἐκαστῷ μέρει πύθος
 ὁ

Sustinet & latebras animæ pectusque subire,
 Angustosque vocat maxima regna sinus.
 Vtique adeò, vt faciles hominum seingat in vsus,
 Inuento pietas ingeniosa suo est.
 Nil amor hoc melius, nil ipsa potentia maius,
 Quod det, habet: positus limes vtrique suus.

ὁν εἶπον· Τίς αὖ δ' αἰνῆ ἡμῶν τ' σαρκαῶν αὐτῶν, ἔλκρον, ἐκπαλιδίῃαι. Hoc etiam Iob innuens dicebat de suis domesticis, quibus erat ita supra modum amabilis, vt adnasci & inolescere carnibus ipsius cuperent. Illi enim vehementem suum ostendentes amorem, quem habebant: Quis det nobis carnibus eius, inquietant, impleri? Chrysost. Homiliâ suprâ laudatâ.

4. NON POTVIT TVMVLQ MANES EXCIRE SEPVLTO. Loquor hic ex illâ veterum dementissimâ opinione, quâ manes cineri suo aut tumulo insidere credebant. Propertius cùm in vâfram, nescio quam, & impuram anum stomachum erumperet, optat, vt eius sepulcrum terra spinis obducatur, saxis prætereuntes cædant, diras saxis adijciant, amphoram, quodd vinosa esset, mutilatam pro loculo habeat, perpetuaque crucietur siti. Illud adiungit:

Nec sedeant cineri manes, & Cerberus ultor

Tristitia ieiuno terreas ossa sono.

Lib. 4. eleg. 5.

Ipse verò cùm mandata dat, quæ post mortem suam seruari velit, non ad funebrem pompam imagines suorum duci, non efferendo funeri eburneum lectum, Attalico, quo effultus iaceat, toro conspiciendum, non odorum, qui è rogo assentur, copiam parari iubet. Quid igitur præcipit? quid ait?

Sat sit magna mei si tres sint pompa libelli,

Quos ego Persephona maxima dona feram.

Deinde vbi sepositus cinerem me fecerit ardor,

Accipiat manes parvula testa meos.

Lib. 2. eleg. 13. ant. vt ordinem inuertit Scaliger, 10.

5. FORTE ALIQVEM CERÆ CERAM. Votum hoc amantis Christus re ipsâ effectum dedit, vt ait S. Cyrillus Alexandrinus Archie-

piscopus: ὁ σπρ εἶπε κθεὸν ἰτίρω συνάψαι καρῶ, πάντως δῆπον καὶ ἵππον
 ἐν ἰτίρῳ γαρνύει κατόψαι. ἢ αὐτὸν, οἶμα, τρόπον καὶ ὁ τέλ. σάρκα δεχο-
 μέν. τὸ σωτήρ. ἡμῶν Χριστῷ, καὶ πῖνον αὐτῷ τὸ τίμιον αἷμα, καὶ δά-
 φνουσιν αὐτὸς, ἡ αἰ. πρὸς αὐτὸν ὑπέσκει. συνάψαι καρῶν. ὡς σπρ καὶ ἀναμ-
 γνόμεν. αὐτῷ δια τῆ μεταλήψεως, ὡς ἐν καρῶ μὴ αὐτὸν ὑπέσκεισθαι,
 χρυσὸν ὃν αἰ. πάλιν ἐν αὐτῷ. Quammodum si quis ceram alteri coniun-
 xerit cera, omnino profecto & alteram in altera esse videbit: eodem, opinor,
 modo qui carnem suscipit Servatoris nostri Christi, & bibit ipsius pretiosum
 sanguinem, ut ipse ait, unum quiddam cum eo reperitur, commissum quodam-
 modo & immixtum ipsi per illam participationem, ita ut in Christo quidem
 ipse reperiat, Christus vero vicissim in ipso. Hæc Cyrillus in cap. 6.
 Ioan. ad vers. 57. Hem nos homunculi, ex argilla & luto facti, ad
 quam diuinitatis communionem admittimur!

6. NONDUM QUID IVSSERAT ESSE. Sententiam S. Ambrosij bre-
 uiter expressimus. Cælum, inquit, non erat, mare non erat, terra non erat.
 Sed audi dicentem: Ipse dixit, & facta sunt: ipse mandavit, & creata sunt.
 Ergo tibi ut respondeam, non erat corpus Christi ante consecrationem: sed
 post consecrationem dico tibi, quod iam corpus est Christi. Ipse dixit, &
 factum est: ipse mandavit, & creatum est. Lib. 4. de Sacramentis, cap. 4. Nihil
 facilius est, quàm hanc rem pluribus Sanctorum Patrum testimonijs
 confirmare: sed quid ijs hominibus facias, qui nec sanctitati aucto-
 ritatem, nec sapientiæ fidem tribuunt, ac mille Augustinos, mille
 Cyprianos aduersum se in aciem educi pro nihilo putant. Seneca
 fortassis eodem est, aut maiore apud eos pondere: quem vel-
 lim audiant, cùm veteres sapientiæ auctores suspiciendos colen-
 dosque esse ita scribit: Quid ni ego magnorum virorum & imagi-
 nes habeam, incitamenta animi, & natales celebrem? Quid ni illos ho-
 noris causâ semper appellem? Quam venerationem præceptoribus meis debeo,
 eandem illis præceptoribus generis humani, à quibus tanti boni initia fluxe-
 runt. Si Consulem videro, aut Pratorem, omnia, quibus honor haberi solet,
 faciam: equo desiliam, caput adaperiam, semitâ cedam. Quid ergo? Mar-
 cum Catonem utrumque, & Lælium sapientem, & Socratem cum Platone,
 & Zenonem, Cleanthemq; in animum meum sine dignatione summâ reci-
 piam? Ego verò illos veneror, & tantis nominibus semper assurgo. Epist. 64.
 Quo nos habere deceat loco Sanctos Patres, oracula orbis ter-
 rarum, humani generis magistros, diuinarum interpretes litera-
 rum, non trium liberorum, beneficio Principis, sed Dei dono atque

que munere innumerabilium populorum patres? Quid ad hanc prouocationem aduersarij? Insultant scilicet nobis, qui in religionum causâ auctoritatem hominum æstimandam putemus. Quid nobis cum istâ Patrum sanctimoniâ ac sapientiâ? ornent, inquit, illam laudibus, qui instituto illorum viuunt: de nobis autem, non quid homines censeant, sed quid ille spiritus, quo diuinitus agimur, nobis suggerat, quærant. Quo quid insipientius dici possit?

7. SUPPLICIO VIRES CEPIT AB IPSE TVO. Concinnitas quædam huic metathesi inesse visâ fuit Ouidio, alijsque principibus Poëtis. Medea las. *Semina iecisset, totidem sensisset & hostes;*

Vt caderet cultu cultor ab ipse suo.

III. De arte. *Quò feror insanus? quid aperto pectore in hostem*
Nitor, & indicio prodor ab ipse meo?

v. Fastorum. *Vltor ad ipse suos calo descendis honores,*
Templaq, in angusto conspicienda foro.

In Ibin. *Vivè soror Pelopis, saxo dureris oborto,*
Et lasus lingua Battus ab ipse sua.

Alia quidem ex hoc poëtâ, & Lucretio, & Virgilio in promptu sunt: sed hæc sufficiant, vt nè, quod palæstram quamdam habet in loco, peruersum, aut prauum, aut distortum putetur.

8. MANSO PASCERIS IPSE DEO. Priorem hanc vocem nemo improbauerit, cum carnem suam Christus nos manducare, siue mandere præceperit: de quorum verborum differentiâ nulla potest esse contentio. Ego sanè de viris doctrinâ æquè ac pietate claris illud accepi, eos lentissimè religiosissimeque Sacramentum mandere fuisse solitos, atque hoc interim spatio tenerimi in Christum amoris sensu ac vi deliquisse. Habebant auctorem, quo hoc facerent, ipsum qui se nobis in cibum præbuit, ac nihil vtiq, in se à cibi ratione alienum esse voluit.

9. CVRÆ FVIT ILLA TVERI. Lætor, Reuerende Pater, alreram hîc mihi vltro se offerre gratulandi materiam, quòd secundùm ipsas sacrorum primitias de Sacramentis publicè cum laude disputaue-
ris, brevè vniuersa Theologorum placita defensurus. Quamquam sunt hæc tantùm maiorum rerum prolusiones: at eiusmodi, quales esse vult Cicero, cum Oratorem informat, non vt Samnitum, qui vibrabant hastas ante pugnam, quibus in pugnando nihil utebantur: sed vt ipsi sententijs, quibus proluserit, vel pugnare possit. 2. de Ora-
tore.

tere. Vt possis, ἵππωσο. Nosti Græcorum formulas varias, quibus absentes inter se consalutabant: at hæc mihi omnibus potior, atque iucundior, quodd, cum animo valeas, corpore quoque te valere cupiam. S. Chrysostomus hominem vocat *κατὰ τὸν ἰμμελῆ*, citharam concordem, in *Psal* 150. quodd, opinor, videret corpus & animam, vt consonos integrosque modos sine vllâ offensione redderent, velut ad harmoniam conuenire oportere. Ego igitur meum illud repeto ἵππωστο: quo vno vota mea omnia, quæ longiorem orationem desiderant, summam complexus mihi fuisse videor.

APPROBATIO CENSORIS.

Socrates, cum Heracliti librum intellectu difficilem perlegisset, rogatus quid de illo sentiret, dixisse fertur: Ἀ μὲν συνόδα, καλὰ ὅτιμα, ὅ καὶ ἂ μὴ συνόδα. Quæ quidem intellexi, bona sunt: puto autem & bona esse, quæ non intellexi. Ad eum ferè modum, si vtriusque lingua periti sint, qui poemata hoc legent, omnino bonum esse dicent; sin minùs, alterâ parte bonum esse comperient, censebuntq, tale esse & alterâ. Vsque adeò par in eo est Græca ac Latina lingua elegantia, & suauitas: quibus potissimum illecebris morandus est eruditus Lector. Quare imprimi posse censeo. *Ant.* 17. Aprilis 1675.

Aubertus vanden Eede
Archidiac. Antuerp. Lib. Cenfor

10531

